

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-ХП/22
21.02.2013. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 21.02.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ЈУГОСЛОВЕНСКА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА ПРЕМА ГРЧКОЈ 1951-1967, докторанда Јелене Митин.

За ментора је одређена доц. др Мира Радојевић.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски

04/1-2 бр. 6/2263

(број захтева)

22.02.2013.

(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука

(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Југословенска културна политика према Грчкој 1951-1967

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Јелена (Мирко) Митин

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање:

Филолошки у Београду

Година дипломирања:

Назив мастер рада

2008.

кандидата:

Брендирање градова

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена:

Година одбране мастер рада: 2010

ФОН

Обавештавамо вас да је

Наставно-научно веће

на седници одржаној 21.02.2013.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата	Јелена Митин
--------------	--------------

Име и презиме ментора:	Мира Радојевић
Звање:	Доцент

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1.	Научник и политика. Политичка биографија Божидара В. Марковића (1874–1946), Београд 2007.
2.	Српска интелектуална и политичка елита у емиграцији у Другоме светском рату, у: Дијалог повјесничара – историчара, 5, Загреб 2002, 341-352.
3.	„Интелектуалци у политици“, <i>Наша прошлост</i> , зборник радова, 8, Краљево 2007, стр. 121-129.
4.	„Библиотека 'Политика и друштво'“, у: <i>Наука и политика</i> , књ.5, том 1, Зборник радова са научног скупа (Пале, 22-23. мај 2010), Пале 2011, 589-605.
5.	„Југословенска идеја као део југословенског културног наслеђа“, <i>Огледи о југословенском културном наслеђу</i> , Зборник радова са научног скупа Оквири конструисања југословенског културног наслеђа, ур. И. Ковачевић, Београд 2012, стр. 21-37.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односно дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум _____

М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

ПРЕДЛОГ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Југословенска културна политика према Грчкој 1951–1967.

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предложеном темом обрадићемо југословенско-грчке везе и односе у култури у новонасталим околностима након Другог светског рата и Грчког грађанског рата (1946–1949). Хронолошки опсег почиње 1951, успостављањем првих дипломатских контаката по окончању грађанског рата, а завршава се почетком Војне хунте у Грчкој 1967, када долази до прекида активне билатералне сарадње.

Иако су Србија и Грчка, а у међуратном периоду и Југославија и Грчка, имале традиционално блиске односе, додатно учвршћене догађајима из Првог светског рата, ове су везе након Другог светског рата оптерећене супротностима и неразјашњеним питањима југословенског и грчког режима, улогом Југославије у Грчком грађанском рату, као и општом блоковском поделом, те су сведене на најмању могућу меру. Почетком педесетих година покренута је иницијатива за нормализацију односа Југославије и Грчке, што је одговарало интересима и тежњама обе земље. Културне везе одиграле су у том процесу значајну улогу, као извидница и мост у покушајима приближавања две државе и њиховом поновном упознавању у новим околностима. Први контакти остваривани су кроз гостовања или представљања уметника (музичко-сценски наступи, изложбе, филм) и надметања спортских екипа, а затим и кроз активнију сарадњу на пољу науке (студентске и стручне стипендије, гостовања универзитетских професора) и књижевности (превођење). Најважнији сегменти културне сарадње одигравали су се у оквиру уговорених културних конвенција и планова, те важан предмет истраживања ове теме представљају и њени институционално-правни оквири. Поређењем планиране и реализоване сарадње, као и прегледом индивидуалних иницијатива за контакте у сфери културе, можемо закључити колико је заправо сарадња Југославије и Грчке излазила из манифестационо-декларационих оквира.

Југословенска култура је по обиму, квалитету и финансијској потпори надјачавала домете грађанским ратом додатно исцрпљене Грчке. Ова несразмера, која се одражавала у приметно већем броју гостовања, ангажовања и иницијатива југословенске стране, није превазиђена до краја периода који се обрађује, с изузетком броја грчких студената у Југославији на студијама о властитом трошку. Из овог разлога, као и због могућности утицаја Југославије као социјалистичке земље, активно представљање југословенске културе у Грчкој од самог почетка је изазивало бојазан код грчких владајућих кругова.

Ублажавању ових резерви значајно је допринела коначна нормализација односа, а недуго затим и интензивнија сарадња кроз Анкарски и Бледски споразум (1953/1954). Ускоро, међутим, након измене југословенске спољно-политичке ситуације са СССР-ом, решавања Тршћанског питања и настајања идеје Покрета несврстаних, а посебно након раскола између Турске и Грчке 1955, Балкански пакт изгубио је на снази, а Југославија и Грчка ушле су у нову фазу билатералних односа. Затегнутост у односима са суседним земљама и заостравање кипарског проблема утицали су да се Грчка све више ослања на Југославију. Ипак, најупечатљивији проблем односа две државе, македонско питање, остао је неадекватно разрешен од почетка до краја раздобља које је тема овог рада, све време фигурирајући као окосница (не)успеха сваке врсте сарадње, па тако и оне на пољу уметности, науке и образовања.

Након прекида активне културне сарадње у оквиру Балканског пакта и после тога у оквиру југословенско-грчке билатералне сарадње, шездесете године обележене су наизменичним интензивирањем и јењавањем сарадње у односу на тренутни статус македонског питања. Проблем „славوماкедонске“ мањине са собом је носио и низ других питања, како у оквиру културних односа тако и ван њих, која су споро и тешко решавана. То су, пре свега, питања репатријације деце избеглица у Грчку, затим статус избеглица из егејске Македоније у Југославији и питање њихових имања у Грчкој, малогранични промет лица и робе, двовласничка имања, ефикасност издавања виза и пропусница, и свакако, положај славوماкедонске мањине коју грчка држава није признавала. У суочавању са овим проблемима неретко је долазило до

злоупотребе средстава културне политике, а бојазни које су се јављале на грчкој страни утицале су и на нека питања из оквира културно-историјског наслеђа, пре свега на проблем Хиландара, те на питање српског свештеника и цркве у Солуну.

Хронолошки оквир предмета истраживања завршава се почетком Војне хунте у Грчкој 1967, када југословенско-грчки односи попримају нова обележја.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни и најопштији циљ истраживања било би приказивање карактеристика развоја културне сарадње између Југославије и Грчке и утврђивање главних елемената који утичу на интензитет културних веза и односа у периоду 1951–1967.

Први од задатака било би указивање на најбитније особености општих југословенско-грчких односа као оквира у коме се развија и културна сарадња. Због утицаја нерешених питања на везе две државе, од важности је приказати и спорна места југословенско-грчке сарадње и покушаје њиховог решавања у проучаваном периоду. За разумевање избора врсте и садржаја културне сарадње треба уочити опште одлике културне политике и културне климе у Грчкој и Југославији појединачно, као и однос ових држава према представљању културних домета ван граница земље. Рад би пружио и могућност сагледавања појединих карактеристика културне политике Југославије према једној земљи западног блока, с обзиром да је у домаћој историографији питање југословенских културних веза са иностранством до сада разматрано махом у односу на земље народне демократије.

Најважнији задатак теме, реализација и садржаји културне сарадње, биће приказани кроз појединачна поља културе. Највећи резултати на почетку нормализације односа постигнути су активностима и разменом у музичко-сценском, ликовном и филмском сектору, као и спорту, који и касније задржавају утицајно место у културној размени. Дугорочно посматрано, велику улогу у поновном зближавању и упознавању Југославије и Грчке и формирању нових трајнијих веза одиграле су студентске размене и специјалистичке стипендије. Тако, педесетих и шездесетих година на прва

путовања и стипендије у Грчку и Југославију крећу касније активни хеленисти, србисти, преводиоци и иницијатори културне сарадње две земље. Учвршћени пријатељски односи подстичу интересовање за књижевности, те би требало представити и прве преводе, као и даљи развој сарадње и веза на пољу писане речи.

Од значаја је указати и на тројаку улогу културе у оквиру нерешених и спорних питања између југословенске и грчке државе: прва је употреба културе као оштрог средства којим се наглашава истрајавање на одређеној позицији, друга је блажа употреба културе у циљу премошћавања текуће стагнације у односима, а трећа – жртвовање појединих облика културне сарадње ради одржавања добросуседских односа. Због неспорног утицаја нерешених питања на планирање и реализацију културне сарадње, треба указати на значај ових фактора на одређене појаве у југословенско-грчким односима у култури, што се пре свега односи на македонско питање, као и однос нових режима према културном и историјском наслеђу претходних држава. Узроке наглог прекида културних веза две земље 1967, потражићемо у новим околностима које је донела успостава Војне хунте у Грчкој.

ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

- дуготрајност односа Србије и Југославије са Грчком садржи континуитет и дисконтинуитет, као и промену интензитета сарадње.
- културна сарадња Југославије и Грчке у области уметности и спорта представља први корак ка нормализацији односа у клими неповерења након Грчког грађанског рата.
- у свим фазама међудржавних односа културна сарадња коришћена је као важна извидница у покушајима формирања нове атмосфере у билатералној сарадњи.
- односи и везе у култури одиграли су важну улогу у оквиру трипартитне сарадње у процесу настајања Балканског пакта

- културна сарадња одвијала се у различитим областима: гостовања уметника (фолклор, опера, позориште, концерти), размена уметничких дела (филм, ликовне изложбе, књижевност), научна сарадња (гостовања универзитетских професора, размена научника и стручне стипендије), размена студената (државне стипендије и студирање о сопственом трошку), одржавање сећања на заједничку прошлост (споменици и гробља).
- културна политика је важно средство управљања проблемима између Југославије и Грчке, као и средство формирања слике једне земље о другој.
- култура политика била је важно средство приближавања, али су, као део сложених југословенско-грчких односа, њени поједини видови трпели у периодима стагнације или привременог захлађења односа због спорних питања између две земље.
- злоупотреба средстава културне политике била је присутна у третирању македонског питања са обе стране у току целог периода који је предмет рада.
- културна сарадња је најчешће остајала у границама толеранције у односу на најосетљивија питања између две земље.
- културна сарадња је прошла исте фазе као и општи југословенско-грчки односи: период нормализације односа и активне сарадње пре формирања Балканског пакта у оквиру трипартитне сарадње са Турском; период билатералне сарадње након заоштравања односа Грчке и Турске; период крајем педесетих и током шездесетих година када у први план избија македонско питање.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки приступ обради теме подељен је у неколико фаза рада: прикупљање и анализирање литературе, стручних текстова и чланака, анализа штампе и периодике; истраживање у архивима, прикупљање и селекција архивских извора; сагледавање целокупног материјала и израда тезе.

Интересовање за спољну политику Југославије и њену позицију у Хладном рату скренуло је последњих деценија пажњу научне јавности на питања Балкана и балканске политике, те овај простор тек у скорије време заузима значајније место у домаћој историографији. Све распрострањеније познавање балканских језика међу историчарима олакшава премошћавање овог недостатка. Истовремено, на важности добија и изучавање културне политике као једног од видова спољнополитичке активности.

Различитим аспектима и периодима југословенско-грчких и српско-грчких односа бавили су се и домаћи (југословенски/српски) и грчки историчари. Значајан допринос познавању односа Србије и Грчке у деветнаестом и почетком двадесетог века дао је Славенко Терзић (*Србија и Грчка 1856–1903: Борба за Балкан*). Сазнања о овом периоду српско-грчких односа могу се употпунити делом српског посланика у Атини, Владана Ђорђевића, *Србија и Грчка: 1891–1893, прилог за историју српске дипломатије при крају XIX века*. У грчкој историографији, односима двају земаља у истом временском оквиру велики део свог научног рада посветио је Јоанаис Пападрианос (Ιωάννης Παπαδριανός: Οι Έλληνες απόδημοι στις Γιουγκοσλαβικές χώρες 18ος - 20ος αι /Грци у југословенским земљама 18–20. век, Οι Έλληνες της Σερβίας/Грци на српском тлу). Василиос Мугракис је у магистарском раду *Грчко-српско-бугарско разграничење и имиграциони процеси 1912–1914*. обрадио период уочи Првог светског рата, док се Миладин Милошевић бавио дипломатским односима Србије и Грчке током Првог светског рата (*Србија и Грчка: 1914–1918: из историје дипломатских односа*). Важна питања односа две државе након Првог светског рата обрадио је Адрианос Пападрианос у магистарском раду *Слободна зона у Солуну и грчко-југословенски односи 1919–1929*, као и Андониос Кулас (Αντώνιος Κούλας) у докторском раду *Οι ελληνογιουγκοσλαβικές σχέσεις από το 1923 έως το 1928* (Грчко-југословенски односи од 1923. до 1928. године). Македонским питањем између два светска рата бавио се Јаковос Михаилидис, професор на Аристотеловом универзитету у Солуну (Ιάκωβος Δ. Μιχαλίδης: Σλαβόφωνοι μετανάστες και πρόσφυγες από τη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη (1912–1930)/ Славофони устаници и избеглице из Македоније и Западне Тракије (1912–1930); *Μετακινήσεις σλαβόφωνων πληθυσμών*,

1912-1930 : ο πόλεμος των στατιστικών/ Кретања славофоног становништва, 1912–1939: статистички рат).

За период током и након Другог светског рата, домаћа историографија је највише простора посветила оном делу југословенско-грчких односа који се тичу улоге Југославије у грчком Грађанском рату, затим формирању и значају Балканског пакта, проблему грчких избеглица у Југославији, као и проблему Хиландара. Велики допринос разумевању ових питања дали су Милан Ристовић (монографије *Дуг повратак кући*, *Експеримент Буљкес*, бројни чланци) и Радмила Радић (*Манастир Хиландар у државној политици Краљевине Србије и Југославије: 1896–1970*); грчка историографија и у овом периоду задржава фокус на оним сегментима односа две државе који се тичу проблема проистеклих из македонског питања, уз сагледавање општих југословенско-грчких односа. То су пре свега радови и приређене збирке докумената Спиридона Сфетаса (Σπυρίδων Σφέτας: *Όψεις του Μακεδονικού Ζητήματος στον 20ό αιώνα*/Македонско питање у двадесетом веку, *Στη σκιά του Μακεδονικού: Η κρίση Αθήνας-Βελιγραδίου στη δεκαετία του 1960*/У сенци македонског питања: Криза у односима Атине и Београда шездесетих година XX века; *Ελληνο-Γιουγκοσλαβικές διαπραγματεύσεις για τη μεταπολεμική τάξη στα Βαλκάνια: το Ελληνο-Γιουγκοσλαβικό σύμφωνο Βαλκανικής Ένωσης της 15ης Ιανουαρίου 1942*/ Грчко-југословенски преговори о послератном уређењу Балкана: Грчко-југословенски споразум о Балканској федерацији од 15. јануара 1942), Константина Кацаноса (Κωντσαντίνος Κατσάνος: *Το μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία: πλήρη та απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967*/ Македонско питање и Југославија: поверљиви документи 1950–1967; *Το μακεδονικό στα ξένα αρχεία: απόρρητα έγγραφα Γιουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας*/ Македонско питање у страним архивима: поверљиви документи у Југославији и Бугарској; *Βελιγράδι-Σκοπία και Θεσσαλονίκη-Αθήνα για τη Μακεδονία: τεκμήρια και απόρρητα έγγραφα 1950-1960*, Београд-Скопље и Солун-Атина о Македонији, кључни и поверљиви документи 1950–1960) и Сотириса Валдена (Σωτήρης Βαλντέν: *Ελλάδα-Γιουγκοσλαβία: γέννηση και εξέλιξη μιας κρίσης και οι ανακατατάξεις στα Βαλκάνια 1961-1962*, Αθήνα, 1991; Грчка-Југославија: почетак и развој кризе и промене на Балкану, Атина, 1991).

Спорним питањима односа две земље бавили су се и македонски историчари. Мелина Гризо је у својој докторској дисертацији представила државно-правни и дипломатски положај македонског питања у периоду 1919–1934, док се многобројни радови Риста Кирјазовског баве углавном улогом Југославије и славомачедонског становништва у Грчком грађанском рату.

Важно је напоменути да су у својим радовима поједине сегменте југословенске и грчке културе, као и међусобне везе у овој сфери, дотицали и српски научници из сродних друштвених наука. То су пре свега филолог-неохелениста Миодраг Стојановић, антрополог Гордана Благојевић, балканолог Предраг Мутавцић и класичар Ксенија Марицки-Гађански.

Необјављени историјски извори од значаја за ову тему највећим делом налазе се у фондовима Архива Југославије и Дипломатског архива Министарства спољних послова. По обиму грађе и њеној важности за сагледавање развоја југословенско-грчке културне сарадње издвајају се три фонда: кроз фонд Савезне комисије за културне везе са иностранством (Архив Југославије), који садржи преписке, извештаје, планове, предлоге и молбе, пратимо сам садржај културне сарадње, чији је знатан део вођен и усмераваан ураво преко ове институције; грађа фонда Савезног извршног већа (Архив Југославије) омогућава нам да сагледамо правне оквири ове сарадње (уговори, споразуми, конвенције); фонд Политичка архива Дипломатског архива Министарства спољних послова садржи извештаје југословенског конзулата и посланства у Грчкој о раду ових институција, планираним и реализованим активностима, као и проблемима у сарадњи две земље, те изводе из грчке штампе о текућим догађајима од важности за Југославију и Грчку. Од немалог значаја су и фонд Социјалистичког савеза радног народа Југославије (материјали комисије за међународне везе), као и фонд Међународне комисије Савеза комуниста Југославије. Иако је најзначајанији део културне сарадње контролисан преко надлежних институција те се може пратити кроз наведене фондове, један њен сегмент заснован је на самоиницијативи појединаца и организација, која се кроз овакву грађу може само делимично пратити.

С обзиром на то да нам у овој фази истраживања нису доступни грчки архиви, истраживање ће бити засновано на анализи историјских извора из домаћих архива,

због чега ће акценат рада бити на културној политици Југославије према Грчкој, а не на целокупним југословенско-грчким културним односима.

КОМПОЗИЦИЈА СТУДИЈЕ

Рад би се састојао од 12 делова: предговора, увода, шест тематских поглавља, закључка, резимеа, пописа извора и литературе и садржаја.

Предговор би садржао образложење избора теме и методолошког приступа, критички осврт на коришћену литературу и историјске изворе, као и кратко образложење структуре рада.

У оквиру *Увода* дали бисмо преглед карактеристика и развоја српско-грчких/југословенско-грчких односа у три периода: током XIX и почетком XX века (формирање националних држава, традиција српско-грчког пријатељства, заједничко наслеђе), између два светска рата („српска“ политика југословенске државе и југословенско-грчки односи) и током четрдесетих година (Други светски рат и Грчки грађански рат).

Прво поглавље садржавало би приказ најважнијих кретања југословенске и грчке политике након Другог светског рата, како у контексту Балкана, тако и у контексту хладноратовских подела. Такође, биће описани кључни проблеми који су обележили југословенско-грчке односе и усмеравали кретања културне сарадње. У овом поглављу биће дат и приказ карактеристика југословенске и грчке послератне културе и културне политике.

У *Другом* поглављу говорили бисмо о правним оквирима културне сарадње, конвенцијама, уговорима и споразумима који је регулишу, као и о институцијама и организацијама кроз које се дефинише, прати, подстиче и усмерава културна сарадња Југославије и Грчке.

У *Трећем* поглављу биће анализирани садржаји културне сарадње, организовани по тематском принципу. У три потпоглавља говориће се о гостовањима уметника и

представљању културе две земље кроз сарадњу и наступе фолклорних ансамбала, позоришта и музичких уметника, о доприносу филма и ликовне уметности, те језика и преводне књижевности, као и о неоствареним и неодобраним пројектима и иницијативама.

Четврто поглавље доноси преглед сарадње у области образовања, науке и спорта. За односе две земље у периоду који ће тема обрадити од велике су важности студентске стипендије, специјализације и студијски боравци, па ће ово питање заузети једно од потпоглавља, подељено на рад и резултате Југословена стипендиста у Грчкој и Грка стипендиста у Југославији. Друго и треће потпоглавље односиће се на домете научне сарадње и утицај спорта на приближавање две земље.

У *Петом* поглављу приказаћемо положај културе у спорним питањима југословенско-грчких односа. Биће приказан ток трансформације културне политике из употребе ка злоупотреби кроз третирање нерешених проблема међудржавне сарадње. Прво потпоглавље односиће се на различите аспекте македонског питања, док ћемо у потпоглављу о културно историјском наслеђу анализирати проблеме Хиландара и српске цркве у Солуну, као и културу сећања на заједничку прошлост Срба и Грка из перспективе нових режима.

Разлози и околности промене односа две земље и престанак примене плана о културној сарадњи након успоставе Војне хунте у Грчкој биће укратко приказани у *Шестом* поглављу.

Укупни резултати истраживања биће сумирани у *Закључку*, док би списак *Извора и литературе* представљао детаљан попис коришћених необјављених и објављених извора, монографија, чланака и расправа. Рад би још чинили *Резиме*, у коме би укратко, на енглеском језику, били представљени резултати истраживања, и *Садржај*.

СТРУКТУРА РАДА

ПРЕДГОВОР

УВОД

СРПСКО-ГРЧКЕ ВЕЗЕ И УТИЦАЈИ У XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА

ЈУГОСЛОВЕНСКО-ГРЧКИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

ЈУГОСЛАВИЈА И ГРЧКА У II СВЕТСКОМ РАТУ И ГРЧКОМ ГРАЂАНСКОМ РАТУ

1. ЈУГОСЛАВИЈА И ГРЧКА 1951–1967

ЈУГОСЛАВИЈА И ГРЧКА: БАЛКАН И ХЛАДНИ РАТ (1951–1967)

ПРОБЛЕМИ ЈУГОСЛОВЕНСКО-ГРЧКЕ САРАДЊЕ

ПОСЛЕРАТНА КУЛТУРА ЈУГОСЛАВИЈЕ И ГРЧКЕ

2. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ПРАВНИ ОКВИРИ КУЛТУРНЕ САРАДЊЕ

ПРАВНИ ОСНОВИ КУЛТУРНЕ САРАДЊЕ

ИНСТИТУЦИЈЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ У СЛУЖБИ КУЛТУРЕ

3. САДРЖАЈИ КУЛТУРНЕ САРАДЊЕ

МУЗИЧКО-СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ

ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ И ФИЛМ

КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК И ПРЕВОЂЕЊЕ

4. ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА И СПОРТ

СТУДЕНТСКЕ СТИПЕНДИЈЕ И УСАВРШАВАЊА

ТОКОВИ НАУКЕ – РАЗМЕНА И САРАДЊА

СПОРТ

5. КУЛТУРНА ПОЛИТИКА И СПОРНА ПИТАЊА ЈУГОСЛОВЕНСКО-ГРЧКИХ ОДНОСА

(ЗЛО)УПОТРЕБА КУЛТУРЕ И МАКЕДОНСКО ПИТАЊЕ

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ И НОВИ РЕЖИМИ

6. ВОЈНА ХУНТА И ПРЕКИД КУЛТУРНЕ САРАДЊЕ

ЗАКЉУЧАК

САДРЖАЈ

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

ИЗВОРИ

Необјављени извори

Архив Југославије

Фондови:

1. Балкански институт (101)
2. Дирекција југословенске слободне зоне у Солуну (126)
3. Југословенска комисија за сарадњу са ОУН за просвету, науку и културу (534)
4. Југословенска комисија за сарадњу са УНИЦЕФ (536)
5. Југословенски институт за заштиту споменика културе (218)
6. Кабинет председника Југославије (837)
7. Канцеларија Маршала Југославије (836)
8. Комитет за културу и уметност владе ФНРЈ (314) (1946-48)
9. Новинска агенција „ТАНЈУГ“ (112)
10. Посланство Краљевине Југославије у Грчкој – Атина (79)
11. Председништво владе ФНРЈ (50)
12. Савез књижевних преводаца Југославије (667)
13. Савез комуниста Југославије – међународна комисија (507)
14. Савез удружења бораца народноослободилачког рата - савезни одбор (297)
15. Савез удружења научних и стручних преводаца Југославије (504)
16. Савезна комисија за верска питања (144)
17. Савезна комисија за културне везе с иностранством (559)
18. Савезна комисија за прихват исељеника (563)
19. Савезни завод за међународну научну, просветно-културну и техничку сарадњу (465)
20. Савезни комитет за науку и културу (320)

21. Савезни савет за образовање и културу (319)
22. Савезни секретаријат за вере (802)
23. Савезни секретаријат за образовање и културу (318)
24. Савезно извршно веће – СИБ (130)
25. Савет академија наука и уметности СФРЈ (55)
26. Савет за науку и културу владе ФНРЈ (317)
27. Социјалистички савез радног народа Југосавије – ССРНЈ (142)

Дипломатски архив Министарства спољних послова

Фонд:

Политичка архива (1948-1967), Грчка, Југославија

Строго поверљива политичка архива (1948-1967), Грчка, Југославија

Архив Србије

Фондови:

1. Београдски универзитет
2. Земаљска комисија за верске послове владе НРС
3. Републички секретаријат за образовање – Београд (1956–1967)
4. Савет за просвету и културу НРС – Београд (1951–1956)

Републички завод за заштиту споменика културе - Београд

Архивска документација (у међувремену предата Архиву Србије)

Документација о ратним споменицима

Историјски архив Београда

Легат Константина Коче Поповића и Лепосаве Лепе Перовић

Легат Вукмановић Светозара Темпа

Објављени извори и мемоари

1. *Balkanski pakt 1953/1954, zbornik dokumenata*, Beograd, 2005.
2. Robert L. Jarman, *Yugoslavia: political diaries: 1918-1965. Vol.4, 1949-1965*, Cambridge, 1997.
3. Κωνσταντίνος Κατσάνος, *Βελιγράδι-Σκοπία και Θεσσαλονίκη-Αθήνα για τη Μακεδονία: τεκμήρια και απόρρητα έγγραφα 1950-1960*, Θεσσαλονίκη, 2009
4. Κωνσταντίνος Κατσάνος, *Το μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία : πλήρη τα απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950–1967*, Θεσσαλονίκη, 2009.
5. Πάνος Γ. Κερασώτης, *Πως είδα τη Γιουγκοσλαβία: (Από την επίσκεψιν της Ελληνικής Κοινοβουλευτικής Ομάδος εις την φίλην και σύμμαχον Χώραν της 4–17 Ιουλίου 1952)*, Αθήνα, 1952.
6. Βασίλης Κόντης, Σπυρίδων Σφέτας, *Εμφύλιος πόλεμος: έγγραφα απο τα Γιουγκοσλαβικά και Βουλγαρικά αρχεία*, Θεσσαλονίκη, 2000.
7. *Културна политика Југославије: 1945–1952, I-II (зборник докумената)*, Београд, 2009.
8. *Makedonsko pitanje u jugoslovensko-grčkim odnosima, poverljivi dokumenti 1949–1967*, Beograd, Thessaloniki, 2012.
9. Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης, Γιάννης Κολιόπουλος: *Το Μακεδονικό στα ξένα αρχεία : απόρρητα έγγραφα Γιουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας (1950–1967)*, Αθήνα, 2008.
10. Momir Stojković, *Balkanski ugovorni odnosi: 1876–1996: dvostrani i višestrani međunarodni ugovori i drugi diplomatski akti o državnim granicama, političkoj i vojnoj saradnji, verskim i etničkim manjinama I-III*, Beograd, 1998.
11. Branko Petranović, Momčilo Zečević, *Jugoslavija 1918–1988*, tematska zbirka dokumenata, Beograd, 1988.
12. Svetozar Vukmanović Tempo, *Borba za Balkan*, Zagreb, 1981.
13. Svetozar Vukmanović Tempo, *Komunistička partija Grčke i narodnooslobodilačka borba/Taktika Demokratske armije Grčke u periodu 1946–1949*, Zagreb, 1949.
14. Svetozar Vukmanović Tempo, *Revolucija koja teče. Memoari*, I-IV, Zagreb 1982.

Штампа и периодика

1. Borba (1949–1968)
2. Комунист (1949–1968)
3. Međunarodna politika (1950–1968)
4. Međunarodni problemi (1949–1968)
5. Политика (1949–1970)
6. Η Καθημερινή (1951–1967)
7. Το Βήμα (1951–1967)

Литература

1. Živko Avramovski, *Balkanska antanta: (1934–1940)*, Beograd, 1986.
2. Živko Avramovski, „Makedonsko pitanje u jugoslovensko-bugarskim odnosima od 1918. do 1925. godine“, *Jugoslovensko-bugarski odnosi u XX veku* (zbornik radova), Beograd, 1980, str. 147–178.
3. Сташа Бабић, *Грци и други: античка перцепција и перцепција антике*, Београд, 2009.
4. *Balkan posle Drugog svetskog rata* (zbornik radova), Beograd 1996.
5. *Balkanski pakt 1953–1954* (zbornik radova), Beograd, 2008.
6. Darko Bekić, „Balkanski pakt: mrtvorodenče hladnog rata“, *Jugoslavija v hladni vojni* (zbornik radova), Ljubljana, 2000, 107–123.
7. Спиридон Благоев, „Некои аспекти на македонското национално прашање во односите на комунистичката партија на Грција со Комунистичката Интернационала“, *Гласник*, 1 (1990), 59–82.
8. Гордана Благојевић, „Колонија Срба у Солуну: лична имена и етничко обележје према матичним књигама (1896–1945)“, *Гласник Етнографског института*, 54 (2006), 39–45.

9. Гордана Благојевић, „Српске школе и настава српског језика у Грчкој у 20. веку“, *Гласник Етнографског института*, 55 (2007), 233–244.
10. Гордана Благојевић, „Места ходочашћа: српска војничка гробља у Грчкој“, *Спомен места – историја – сећања*, Београд, 2009, 185–189.
11. Dragan Bogetić, *Jugoslavija i Zapad: 1952–1955: Jugoslovensko približavanje NATO-u*, Beograd, 2000.
12. Dragan Bogetić, *Nova strategija jugoslovenske spoljne politike: 1956–1961*, Beograd, 2006.
13. Dragan Bogetić, „Podsticaji i iskušenja na putu ka savezničkim odnosima Grčke, Turske i Jugoslavije“, *Vojnoistorijski glasnik* 1/3 (1999), 110–122.
14. Dragan Bogetić, „Članstvo Jugoslavije u Balkanskom savezu i NATO пакт“, *Istorija 20. veka*, 1-2 (1991), 65–90.
15. Dragomir Bondžić, *Beogradski univerzitet: 1944–1952*, Beograd, 2004.
16. Νικόλαος Αναστ. Βασιλειάδης, *Η ελληνική παρουσία στη νότια Σερβία από τους βαλκανικούς πολέμους έως το μεσοπόλεμο*, Θεσσαλονίκη, 2004.
17. Васа Вујић, „Грци и Срби“, *Летопис Матице српске*, 2 (1897), 1–23.
18. Мирослав Вукелић, *Наши први уџбеници новогрчког језика*, Нови Сад, 1998.
19. Мирослав Вукелић, „Слика о Грцима у нашој књижевности“, *Зборник филозофског факултета*, 19 (1997), 153–163.
20. Miša Gleni, *Balkan 1804–1999: nacionalizam, rat i velike sile*, Beograd, 2001.
21. Vesna Goldsvorti, *Izmišljanje Ruritaniје: imperijalizam mašte*, Beograd, 2000.
22. Melina Grizo, *Diplomatija makedonskog pitanja: 1919–1934*, Beograd, 2009.
23. Stasis Gurguris, *Sanjana nacija – prosvećenost, kolonizacija i uspostavljanje moderne Grčke*, Beograd, 2004.
24. Владимир Дедијер, „Балкан у политици 20. века: неки методолошки проблеми“, *Срби и Албанци у 20. веку*, Београд, 1991, 9–19.
25. Војан Dimitirjević, *Jugoslavija i NATO (1951–1957)*, Beograd, 2003.
26. Евгени Димитров et al, *Македонија и односите со Грција*, Скопје 1993.
27. Evgeni Dimitrov, „Problemi makedonske nacionalne manjine u susednim zemljama (retrospektivni pogled i danjašnji položaj)“, *Narodne manjšine (zbornik referatov)*, Ljubljana, 1990, 95–119.

28. Ljubodrag Dimić, *Agitprop kultura: agitpropovska faza kulturne politike u Srbiji: 1945–1952*, Beograd, 1988.
29. Ljubodrag Dimić, „Ideologija i kultura u Jugoslaviji 1945–1955: vreme, ljudi, institucije, politika“, *Jugoslavija v hladni vojni*, Ljubljana, 2004, 449–486.
30. Љубодраг Димић, *Културна политика Краљевине Југославије: 1918–1941*, I-III, Београд, 1997.
31. Владан Ђорђевић, *Србија и Грчка: 1891–1893: прилог за историју српске дипломатије при крају XIX века*, Београд, 1923.
32. Јованка Ђорђевић-Јовановић, „Грци у Београду“, *Скривене мањине на Балкану*, 157–175, Београд, 2004.
33. Κυριακός Κεντροτής, Σπυρίδων Σφέτας, *Σκόπια: σε αναζήτηση ταυτότητας και διεθνούς αναγνώρισης : κριτική προσέγγιση της έκδοσης της MANU "Macedonia and its relations with Greece"*, Скопје 1993, Θεσσαλονίκη, 1994.
34. Ристо Кирјазовски, *Македонски национални институции во Егејскиот дел на Македонија: (1941–1961)*, Скопје, 1987.
35. Ристо Кирјазовски, *Борбата на Македонските од Егејска Македонија за припрема на македонскиот литературен јазик*, Скопје, 1981.
36. Ристо Кирјазовски, *Документи за односот на Комунистичката партија на Грција кон македонското национално прашање: 1918–1974*, Скопје, 1982.
37. Ристо Кирјазовски, *Македонско национално прашање и Граѓанската војна во Грција*, Скопје, 1998.
38. Σωτήριος Κ. Κίσσας, *Το ιστορικό υπόβαθρο των καλλιτεχνικών σχέσεων Θεσσαλονίκης και Σερβίας*, Θεσσαλονίκη, 2004.
39. Dragan Kljakić, *Izgubljena pobeda generala Markosa: Građanski rat u Grčkoj 1946–1949 i KPJ*, Beograd, 1987.
40. Dragan Kljakić, *General Markos*, Zagreb, 1979.
41. Dragan Kljakić, *Sovjetizacija balkanske zone: ispovest Lazara Koliševskog*, Beograd, 1992.
42. Κωνσταντίνος Κατσάνος, „Το μακεδονικό ζήτημα (1950–1967): η γιουγοσλαβική οπτική“, *Το μακεδονικό στα ξένα αρχεία: απόρρητα έγγραφα Γιουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας: (1950–1967)*, Αθήνα, 2008.

43. Μιχαήλ Σ. Корδώσης, *Η σημασία των γεωγραφικών ονομάτων στο πρόβλημα με τα Σκόπια: ιστορικογεωγραφική πλευρά του ζητήματος*, Ιωάννινα, 1995.
44. Ричард Кремптон, *Балкан после Другог светског рата*, Београд, 2003.
45. Воислав Кушевски, *Македонско прашање во друштвото на народите: постувањето на македонското прашање како малцинско прашање во Друштво на народите*, Скопје, 2001.
46. Ειρήνη Λαγάνη, *Το παιδομάζωμα και οι Ελληνο-Γιουγκοσλαβικές σχέσεις, 1949–1953 : μια κριτική προσέγγιση*, Αθήνα, 1996.
47. Lorejn Lis, *Održavanje Tita na površini: Sjedinjene države, Jugoslavija i Hladni rat*, Beograd, 2003.
48. Филип Лонгворт, *Стварање источне Европе: од преисторије до посткомунизма*, Београд, 2002.
49. Mark Mazover, *Balkan, kratka istorija*, Beograd, 2003.
50. Македонско прашање: култура, историографија, политика, група аутора, Скопје, 2003.
51. *Македонисμός : ο ιμπεριαλισμός των Σκοπίων 1944–2006*, Αθήνα, 2007.
52. Драги Маликовић, „Југословенско-грчки односи 1918–1920“, *Универзитетска мисао*, 1/2 (1993), 12–20.
53. Миролуб Манојловић, „Срби и Грци са посебним освртом на Грке у Пожаревцу“, *Viminacium, Zbornik radova narodnog muzeja u Požarevcu*, 10 (1995/96), 175–214.
54. Милутин Маринкић, „О Грцима у Србији некада и сада“, *Прилози за етнографију и етнологију бр. 3/6, год. 23*, 20–34.
55. Ксенија Марицки-Гађански, „О превођењу савремене грчке књижевности код нас и о стању неохеленских студија код нас“, *Преводна књижевност: зборник радова Четвртих београдских преводилачких сусрета*, Београд, 1980, 67–72.
56. Ксенија Марицки-Гађански, „Паралелни балкански колосеци или колико се познајемо“, *Развитак: часопис за друштвена и културна питања*, 4/5, 65–68.
57. Ksenija Maricki-Gadžanski, „Mi, svet i Grci ili kroćenje goropadi“, *Ulaznica: časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja*, 134-135 (1992), 3–11.
58. Предраг Марковић, *Београд између истока и запада: 1948–1965*, Београд, 1996.

59. Миладин Милошевић, *Србија и Грчка: 1914–1918: из историје дипломатских односа*, Зајечар, 1997.
60. Момчило Митровић, „Избеглице из Грчке у Југославији“, *Токови историје*, 3-4/1997, 185–199.
61. Василиос Мугракис, „Мит српско-грчког пријатељства: савезништво или заштита властитих интереса“, *Годишњак за друштвену историју*, 1/3 (2005), 253–263.
62. Iacovos Michailidis, “Traditional friends and occasional claimants: Serbian claims in Macedonia between the wars”, *Balkan Studies*, 36/1 (1995), 103–116.
63. Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης, Γιάννης Κολιόπουλος: *Το Μακεδονικό στα ξένα αρχεία : απόρρητα έγγραφα Γιουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας (1950–1967)*, Αθήνα, 2008.
64. Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης, Σλαβόφωνοι μετανάστες και πρόσφυγες από τη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη (1912–1930), Θεσσαλονίκη, 1996.
65. Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης, *Μετακινήσεις σλαβόφωνων πληθυσμών, 1912–1930 : ο πόλεμος των στατιστικών*, Αθήνα, 2003
66. Предраг Мутавџић, *Кратка повест о Грчкој: Стара Хелада – Византија – савремено и ново доба*, Београд, 2009.
67. Бранко Надовеза, *Балкански социјалисти и балканска федерација*, Београд, 1997.
68. Стеван Павловић, *Историја Балкана, 1804–1945*, Београд, 2001.
69. Јоанис Пападрианос, *Грци на српском тлу*, Београд, 2004.
70. Ιωάννης Παπαδριανός, „Ένας μεγάλος Μακεδόνας απόδημος“, Θεσσαλονίκη, 1972.
71. Ιωάννης Παπαδριανός, *Οι Έλληνες απόδημοι στις Γιουγκοσλαβικές χώρες, 18ος - 20ος αι*, Θεσσαλονίκη, 1993.
72. Јоанис Пападрианос, „Седам деценија србистике у Грчкој“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 26/2(1997), 485–493.
73. Јоанис Пападрианос, „Грчка школа у Земуну и Срби (XVIII и XIX век)“, *Balkanica*, 22, 281–291.
74. Dimitri Pentzopoulos, *The Balkan exchange of minorities and its impact upon Greece* , Paris, 1962.

75. Мирослав Перишић, *Од Стаљина ка Сартру: формирање југословенске интелигенције на европским универзитетима 1945–1958*, Београд, 2008.
76. Branko Petranović, Sava Dautović, *Jugoslavija, velike sile i balkanske zemlje: Iskustvo „narodne demokratije“ kao partijske države, 1945–48*, Београд 1994.
77. Бранко Петрановић, *Југославија на размеђу: 1945–1950*, Подгорица, 1998.
78. Branko Petranović, *Balkanska federacija: 1943–1948*, Šabac, 1991.
79. Branko Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918–1988*, III, Beograd, 1988.
80. Бошко Петровић, „Балканска књижевност“, *Развитак*, 4/5, 63–64.
81. Aleksandra Pećinar, „Potpisivanje jugoslovensko-grčkog protokola u oktobru 1928. godine“, *Tokovi istorije*, 1 (2012), str. 52–68.
82. Радмила Радић, *Држава и верске заједнице: 1945–1970*, Београд, 2002.
83. Радмила Радић, *Хиландар у државној политици Краљевине Србије и Југославије: 1896–1970*, Београд, 1998.
84. Радмила Радић, „Православне цркве у Источној Европи после Другог светског рата“, *Балкан после Другог светског рата* (зборник радова), Београд, 1996, 27–32.
85. Милан Ристовић, „Децембарска побуна (декемвриана) у Атини и Југославија“, *Архив: часопис архива Југославије*, 2 (2004), 65–80.
86. Milan Ristović, *Dug povratak kući: deca izbeglice iz Grčke u Jugoslaviji 1948–1969*, Beograd, 1998.
87. Милан Ристовић, *Експеримент Буљкес: грчка утопија у Југославији: 1945–1949*, Нови Сад, 2007.
88. Милан Ристовић, „Експеримент Буљкес: 'грчка република' у Југославији (1945–1949)“, *Годишњак за друштвену историју*, 2-3 (1997), 179–201.
89. Милан Ристовић, „Између 'категоричког императива' и 'равнотеже сила': грчка криза у сенци односа Тито-Стаљин: 1946–1949“, *Зборник радова са Међународног округлог стола Тито-Стаљин*, Београд, 2007, 61–79.
90. Milan Ristović, „Jugoslavija i građanski rat u Grčkoj (1945–1950)“, *Balkan posle Drugog svetskog rata* (zbornik radova), Beograd, 1996, 71–85.
91. Milan Ristović, „Jugoslavija, Informburo i problem dece izbeglica iz Grčke 1948–1956“, *Jugoslovensko-sovjetski sukob 1948*. (zbornik radova), Beograd, 1999, 97–109.

92. Милан Ристовић, „Криза око признања Маркосове ‘Привремене владе’ и Југославија“, *Jugoslovenski istorijski časopis*, 1-2 (2000), 147–168.
93. Милан Ристовић, „Мајка Катина међу Маркосовим партизанима или филм који није постојао“, *Годишњак за друштвену историју*, 2 (2010), 7–22.
94. Milan Ristović, „Mali rat na jugoslovensko-grčkoj granici (1945–1950)“, *Vojnoistorijski glasnik*, 1/3 (1999), 80–109.
95. Milan Ristović, „Mikis Teodorakis, Tito i jugoslovenski drugovi. Iz istorije odnosa SFRJ i grčke levice (1967–1970)“, *Tokovi istorije*, 3-4 (2004), 55–72.
96. Milan Ristović, „Prvi kongres Antifašističke omladine Balkana“, *Revolucionarni omlainski pokret Jugoslavije (1919–1979)*, Београд, 1982, 320–324.
97. Milan Ristović, *The Macedonian (Salonica) Front in Serbian and Yugoslav Historiography*, Thessaloniki, 2005.
98. Milan Ristović, „Trumanova doktrina, Grčka i jugoslovenske reakcije (1947–1949)“, *Tokovi istorije*, 1/2 (2008), 84–112.
99. Milan Skakun, *Balkan i velike sile*, Београд, 1982.
100. Stavro Skendi, *Balkan cultural studies*, Boulder, 1980.
101. Светлана Слапшак, „Балканске књижевности пред крај века“, *Развитак*, 4/5, 74–76.
102. Svetlana Slapšak, *Svi Grci nazad!: eseji o helenizmu u novijoj srpskoj književnosti*, Београд, 1985.
103. Ђоко Слијепчевић, *Македонско црквено питање*, Минхен, 1967.
104. Στέφανος Σωτηρίου, *Έλληνες και Σέρβοι*, Αθήνα, 1996.
105. Στέφανος Σωτηρίου, *Μακεδονικό: η επανάσταση ενάντια στη λογική: η Μακεδονία στη Νοτιοσλαβική ιστοριογραφία*, Αθήνα, 1991.
106. Milan Sovilj, *U potrazi za nedostižnim: jugoslovensko-čehoslovačke kulturne veze: 1945–1949*, Београд, 2012.
107. Миодраг Стојановић, „Два грчка написа о Иви Андрићу“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, 1/4 (2007), 179–182.
108. Миодраг Стојановић, „Књижевна сарадња Срба и Грка“, *Ковчежић: прилози и грађа о Доситеју и Вуку*, 32-34 (1995–1997), 17–21.

109. Миодраг Стојановић, „Вукашин Радишић – први српски (нео)хеленист“, *Античке студије код Срба* (зборник радова), Београд, 1989, 81–94.
110. Миодраг Стојановић, „Срби и Грци за време Првог светског рата – књижевне везе“, *Даница*, 5 (1998), 133–137.
111. Миодраг Стојановић, „Доситејев боравак на Крфу“, *Библиотекар*, 3/4 (1989), 31–36.
112. Трајан Стојановић, *Балканска цивилизација*, Београд, 1995.
113. Σπυρίδων Σφέτας, *Η διαμόρφωση της σλαβομακεδονικής ταυτότητας. Μια επώδυνη διαδικασία*, Θεσσαλονίκη, 2003.
114. Σπυρίδων Σφέτας, *Όψεις του Μακεδονικού Ζητήματος στον 20ό αιώνα*, Θεσσαλονίκη, 2001.
115. Σπυρίδων Σφέτας, *Στη σκιά του Μακεδονικού: η κρίση Αθήνας-Βελιγραδίου στη δεκαετία του 1960*, Θεσσαλονίκη, 2007.
116. Σπυρίδων Σφέτας, *Ελληνο-Γιουγκοσλαβικές διαπραγματεύσεις για τη μεταπολεμική τάξη στα Βαλκάνια: το Ελληνο-Γιουγκοσλαβικό σύμφωνο Βαλκανικής Ένωσης της 15ης Ιανουαρίου 1942*, Θεσσαλονίκη, 2001.
117. Βαλντέν Σωτήρης, *Ελλάδα-Γιουγκοσλαβία: γέννηση και εξέλιξη μιας κρίσης και οι ανακατατάξεις στα Βαλκάνια 1961–1962*, Αθήνα, 1991.
118. Βαλντέν Σωτήρης, *Ελλάδα και Ανατολικές χώρες 1950–1967: οικονομικές σχέσεις και πολιτική*, Αθήνα, 1991.
119. Славенко Терзић, *Србија и Грчка 1856–1903: Борба за Балкан*, Београд, 1992.
120. Славенко Терзић, „Грчки национални програм и Срби (шездесетих година 19. века)“, *Илија Гарашанин 1812–1874* (зборник радова), Београд, 1991, 331–337.
121. Славенко Терзић, „Србија и суседи – наслеђе и нови изазови“, *Српска слободарска мисао*, 1 (2000), 87–103.
122. Славенко Терзић, „Јован Ристић и Грци: искуство 1876. године“, *Живот и дело Јована Ристића* (зборник радова), 170–180.
123. Milan Terzić, „Tito i Balkanski pakt: premošćavanje na putu ka neutralnosti“, *Spoljna politika Jugoslavije 1950–1961* (zbornik радова), Beograd, 2008, 573–586.
124. Marija Todorova, *Imaginarni Balkan*, Beograd, 1999.
125. Зорица Томић, *Културна политика и политике идентитета*, Београд, 2009.

126. Evanthis Hatzivassiliou, *Greece and the Cold War: Front Line State, 1952-1967*, New York, 2006.
127. Ευάνθη Χατζηβασιλείου, *Ελληνική Ευρωπαϊκή πολιτική, 1965-1966*, Αθήνα, 2003
128. Ευάνθη Χατζηβασιλείου, *Το γεωπολιτικό περιβάλλον του Κυπριακού και η ελληνική εξωτερική πολιτική στη δεκαετία του 1950*, Αθήνα, 1998.
129. Ванђа Чашуле, *Бугарските историчари за македоснко прашање: 1944–1968*, Скопје, 1968.

Магистарски радови и докторске дисертације

1. Адрианос Пападрианос, *Слободна зона у Солуну и грчко-југословенски односи 1919–1929*, магистарски рад одбрањен на Аристотеловом универзитету у Солуну 2005.
2. Гордана Благојевић, *Срби у Грчкој у 20. веку: трансформација идентитета*, докторска дисертација одбрањена на Филозофском факултету у Београду 2006.
3. Αντώνιος Κούλας, *Οι ελληνογιογκοσλαβικές σχέσεις από το 1923 έως το 1928*, докторска дисертација одбрањена на Аристотеловом универзитету у Солуну 2007.
4. Василиос Мугракис, *Грчко-српско-бугарско разграничење и имиграциони процеси 1912–1914*, магистарски рад одбрањен на Филозофском факултету у Београду 2006.
5. Василиос Χροнопуλος, *Балканска политика избегличке грчке владе: 1941–1944*, докторска дисертација одбрањена на Филозофском факултету у Београду 2010.
6. Љиљана Корица, *Οι Έλληνες του Βελιγραδίου και του Σεμλίνου*, мастер рад одбрањен на Филозофском факултету у Атини 2005.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

РЕФЕРАТ О КВАЛИФИКОВАНОСТИ КАНДИДАТА И ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ЗА
ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ

Одлуком Одељења за историју изабрани у комисију за оцену образложења предлога теме докторске дисертације *ЈУГОСЛОВЕНСКА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА ПРЕМА ГРЧКОЈ 1951–1967*, коју предлаже колегиница **Јелена Митин**, слободни смо да поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Колегиница Јелена Митин, рођена 1984, дипломирала је на Катедри за неохеленске студије Филолошког факултета у Београду 2008. године, са општим просеком 9, 44. Наредне године, 2009, на истој Катедри је одбранила мастер рад *Оскар Вајлд и Константин Кафави: поетика, утицаји, паралеле*. Други мастер рад, чија је тема била *Брендирање градова*, одбранила је на Катедри за маркетинг менаџмент Факултета организационих наука 2010. године. Докторске студије историје уписала је на Филозофском факултету у Београду 2008/2009. године. Говори грчки и енглески језик, а служи се руским и хебрејским. Проучава историју југословенско-грчких односа.

С обзиром да се историјом као науком бави тек последњих година, колегиница Митин још увек нема радове објављене из ове области, те је докторска дисертација њен први истраживачки рад. Бирајући тему из историје југословенско-грчких односа, пре свега у области културне политике и сарадње, настојала је да споји знања стечена током студија грчког језика са интересовањем за историјске проблеме. Истраживање је обавила у више домаћих архивских установа: Архиву Југославије, Дипломатском архиву Министарства спољних послова, Архиву Србије, Историјском архиву Београда и Републичком заводу за заштиту споменика културе, у којима је анализира историјске изворе из 37 фондова и збирки. Немогућност истраживања у Грчкој добрим је делом надоместила коришћењем објављених извора из грчких архива, као и доста богате литературе објављене на грчком језику. Поред тога, користила је публиковану мемоарску литературу, седам листова, међу којима и два која су објављивана у Грчкој, те обимну историографску литературу из историје Југославије, Грчке и Балкана. Поред тога, велику је пажњу посветила радовима чија је тема такође везана за културну политику и методолошке проблеме који прате такву врсту научног проучавања, потом за историју књижевности и уметности. Таквим приступом у своју докторску дисертацију настоји да укључи постојећа сазнања из 129 монографија и чланака, објављених на српском, грчком и енглеском језику.

2. Предмет и циљ дисертације:

Предмет ове докторске дисертације представљају сложени садржаји културне сарадње између Југославије и Грчке, започете неколико година по окончању Другог светског рата. Као почетна хронолошка граница узета је 1951. година, односно време успостављања дипломатских контаката, отежаваних до тада уплићањем југословенске стране у грчки грађански рат. Ово истраживање показује да је културним везама у овим настојањима припало посебно место, јер су коришћене као средство приближавања две земље и постепеног превазилажења међусобног неповерења. Завршну хронолошку границу представља 1967. година, обележена почетком владавине Војне хунте у Грчкој, која је утицала и на промену југословенско-грчких односа.

Унутар ових граница колегиница Јелена Митин настоји да покаже у каквим је све облицима остваривана културна сарадња, какви су били њени садржаји, колико је култура била погодна помоћно средство у реализацији и других видова сарадње, али и колико је трпела од успона и падова на дипломатском, политичком и економском пољу. Посматрајући проблеме југословенске културне политике према Грчкој и југословенско-грчку културну сарадњу у

контексту општих билатералних односа две земље, она истовремено значајно доприноси продубљивању научних сазнања о овом историјском и историографском проблему, чијем је проучавању српска историографија почела да посвећује већу пажњу тек последњих година. Ово се поготово односи на друштвену историју и историју културних веза, јер је тежиште интересовања и даље на политичким проблемима. Истовремено, будући да је домаћа историјска наука доста сиромашна управо у истраживању односа југословенске државе са балканским суседима, ова би дисертација требало да обогати и познавање историје послератног Балкана. Управо стога, очекујемо да ће истраживачки резултати ове докторске дисертације бити и добар подстицај за слична истраживања, којима би биле обухваћене и друге земље из југословенског окружења.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације:

Према предложеној структури, докторска дисертација колегинице Јелене Митин треба да се састоји од 12 делова: предговора, увода, шест тематских поглавља, закључка, резимеа, пописа извора и литературе и садржаја.

У *Предговору* би били образложени избор теме и методолошки приступ; такође, били би дати критички осврт на коришћену литературу, историјске изворе и образложење структуре докторске дисертације.

У *Уводу* би био дат преглед развоја српско-грчких/југословенско-грчких односа од почетка српско-грчких веза у време борбе за стицање независности и стварања националних држава до завршетка Другог светског рата. Посебна пажња била би посвећена континуитетима и дисконтинуитетима, до којих је долазило под утицајем ратова, мењања државних оквира и успостављања другачијих друштвених односа.

Прво поглавље би садржавало сажет приказ југословенске и грчке политике након Другог светског рата, у контексту историје Балкана и контексту хладноратовских подела. Такође, били би описани најзначајнији проблеми у југословенско-грчким односима, који су се одражавали и на културну сарадњу, као и карактеристике југословенске и грчке послератне културе и културне политике.

У *Другом* поглављу били би приказани и анализирани институционални и правни оквири културне сарадње, те рад најзначајнијих институција и организација које су биле у служби културне политике.

Треће би поглавље требало да прикаже садржаје културне сарадње: гостовања уметника, сарадњу и наступе фолклорних ансамбала, позоришта и музичких уметника, допринос филма и ликовних уметности, те језика и преводилачке књижевности.

Четврто поглавље говорило би о сарадњи у области образовања, науке и спорта, посебно важности студентских стипендије, специјализација и студијских боравака, потом донетима научне сарадње и утицају спорта на приближавање две земље.

У *Петом* поглављу био би приказан положај културе у спорним питањима југословенско-грчких односа, нарочито кроз различите аспекте македонског питања. Пажња би била усмерена и на културно историјско наслеђе, проблеме Хиландара и српске цркве у Солуну, као и културу сећања на заједничку прошлост Срба и Грка из перспективе нових режима.

Разлози и околности промене односа две земље и престанак примене плана о културној сарадњи након успоставе Војне хунте у Грчкој треба да буду укратко приказани у *Шестом* поглављу, а укупни резултати истраживања сажети у *Закључку*.

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању:

Образлажући предлог теме своје докторске дисертације, колегиница Јелена Митин је, на основу до сада анализираних историјских извора и релевантне историографске и друге литературе поставила више хипотеза, које би завршетком рада требало да буду потврђене или оспорене. С обзиром на степен досадашњег познавања југословенско-грчких односа, као и на оскудност научних знања о њиховој културној компоненти, издвојили бисмо неколико најважнијих:

- дуготрајност односа Србије и Југославије са Грчком садржи континуитет и дисконтинуитет, као и промену интензитета сарадње.

- културна сарадња Југославије и Грчке у области уметности и спорта представља први корак ка нормализацији односа у клими неповерења након Грчког грађанског рата.
- у свим фазама међудржавних односа културна сарадња коришћена је као важна извидница у покушајима формирања нове атмосфере у билатералној сарадњи.
- културна политика је важно средство управљања проблемима између Југославије и Грчке, као и средство формирања слике једне земље о другој.
- култура политика била је важно средство приближавања, али су, као део сложених југословенско-грчких односа, њени поједини видови трпели у периодима стагнације или привременог захлађења односа због спорних питања између две земље.
- злоупотреба средстава културне политике била је присутна у третирању македонског питања са обе стране у току целог периода који је предмет рада.
- културна сарадња је најчешће остајала у границама толеранције у односу на најосетљивија питања између две земље.
- културна сарадња је прошла исте фазе као и општи југословенско-грчки односи: период нормализације односа и активне сарадње пре формирања Балканског пакта у оквиру трипартитне сарадње са Турском; период билатералне сарадње након заоштравања односа Грчке и Турске; период крајем педесетих и током шездесетих година када у први план избија македонско питање.

5. Методе које ће се у истраживању применити:

Обављајући истраживање за своју докторску дисертацију, колегиница Јелена Митин је применила уобичајени методолошки поступак историчара, идући логичним редом, подељеним у неколико истраживачких фаза: прикупљање и анализирање литературе, стручних текстова и чланака, анализу штампе и периодике; истраживање у архивима, прикупљање и селекцију архивских извора; сагледавање целокупног материјала и израду тезе. Једна од главних карактеристика оваквог методолошког приступа је и настојање да се изврши анализа што богатије литературе и разноврсније изворне грађе, која омогућава поузданију анализу, богатство садржаја, уочавање свих његових сегмената, могућност доношења квалитетнијих тумачења и проверљивост целокупног текста докторске дисертације.

6. Очекивани резултати и научни допринос:

С обзиром на до сада обављено истраживање, исцрпан попис необјављених и објављених историјских извора, научну интригантност постављених хипотеза, разрађеност структуре будућег рада и показану истраживачку зрелост у образложењу предлога теме, очекујемо да ће колегиница Јелена Митин реализацијом своје докторске дисертације допринети проширивању постојећих знања из историје југословенско-грчких односа, нарочито разумевању културних веза и културне политике коју је југословенска држава креирала према Грчкој. Истовремено, верујемо да ће њен рад подстаћи интересовање како за даље истраживање југословенско-грчких односа, тако и историје балканских земаља после Другог светског рата, нарочито односа које је Југославија имала са својим балканским суседима. Напокон, верујемо да се овим радом може добити један од могућих методолошких модела будућих проучавања важности културне политике у међународним односима, као начина ублажавања сукоба, али и као области која је у непрекидној зависности од политичких и економских околности.

7. Закључак

Анализирајући поднети предлог образложења теме докторске дисертације, изабрана Комисија закључује да је колегиница Јелена Митин квалификован кандидат, који као истраживач има потребну зрелост да у потпуности реализује предложену тему, нову у досадашњој историјској науци, а потребну ради проширивања њених сазнања. Комисија такође закључује да детаљна структура рада показује како ће ово истраживање, уобличено у докторској дисертацији, бити од великих сазнајних и подстицајних добити за историјску науку и њена савремена интересовања и потребе.

Имајући све наведено у виду, слободни смо да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду саопшtimo да је колегиница **Јелена Митин** успешно одбранила предлог теме докторске дисертације *ЈУГОСЛОВЕНСКА КУЛТУРНА ПОЛИТИКА ПРЕМА ГРЧКОЈ 1951–1967* и **предложимо да јој рад на њој буде одобрен.**

Београд, 3. фебруар 2013.

Комисија:

Др Љубодраг Димић, редовни професор

Филозофски факултет, Београд

Др Александар Животић, доцент

Филозофски факултет, Београд

Др Радмила Радић, научни саветник

Институт за новију историју Србије, Београд

Др Мира Радојевић, доцент

Филозофски факултет, Београд

(ментор)